

Resultat från inventeringen av kungsörn i Sverige 2024

Jessica Åsbrink & Peter Hellström

RESULTAT FRÅN INVENTERINGEN AV KUNGSÖRN I SVERIGE 2024

Rapport från Naturhistoriska Riksmuseet

Författare: Jessica Åsbrink, Peter Hellström

Naturhistoriska Riksmuseet, Box 50007, 104 05 Stockholm

Omslagsbild: Kungsörnsunge. Fotograf: Fredrik Wilde, Länsstyrelsen Värmland

Utgivare: Naturhistoriska riksmuseet

Utgivningsort: Naturhistoriska riksmuseet, Stockholm

Utgivningsdatum: 2025-03-14

Version 1.0

ISSN: 0585-3249

© Naturhistoriska riksmuseet, Stockholm

Naturhistoriska riksmuseet

Box 50007

104 05 Stockholm

www.nrm.se

Rapporten kan laddas ned som pdf-dokument från Naturhistoriska riksmuseets webbplats

Rapporten bör citeras:

Åsbrink, J. & Hellström, P. 2025. Resultat från inventeringen av kungsörn i Sverige 2024. Rapport från Naturhistoriska riksmuseet, Naturhistoriska riksmuseets småskriftserie 2025:1

Innehåll

Innehåll	3
Sammanfattning	4
Inledning	5
Mål för kungsörnen	5
Metodik	5
Inventeringens utförande	6
Rovbase	6
Redovisning av revir som delas över läns- eller landsgränser	7
Resultat & diskussion	7
Utbredning och förekomst av kungsörn i Sverige	7
Redovisning av inventeringen 2024	7
Gotland	8
Ljudboxar	8
Besatta revir under den senaste femårsperioden	10
Ungproduktion 2024	11
Registrerade döda kungsörnar 2024	11
Nationella och regionala trender	14
Referenser	16
Bilaga 1.	17

Sammanfattning

2024 inventerades totalt 833,5 revir av kungsörn i Sverige samt tre revir som delas med Norge. 551,5 (66 %) revir redovisades som besatta, och i 206,5 revir registrerades häckningar. Av dessa häckningar lyckades 179 (oavsett unge/ungars ålder) och 27 häckningar misslyckades. Under året har totalt 222 ungar observerats och registrerats i Sverige.

För första gången i modern tid konstaterades en lyckad häckning i Östergötlands län. Framgången fortsätter i Västra Götaland som för första gången konstaterat två lyckade häckningar. Vi ser också det högsta antalet besatta revir hittills i Sverige.

Inledning

Kungsörn inventeras årligen efter en fastställd metodik. Det sker inom ramen för Naturvårdsverkets metodik för inventering av stora rovdjur i Sverige <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/jakt-och-vilt/inventeringsmetodik/#E876114097>

Det är Länsstyrelserna som ansvarar för att inventeringen av kungsörn genomförs varje år i respektive län (Förordning 2009:1263, 8 §). Länsstyrelserna samverkar med grannlänerna i tre så kallade rovdjursförvaltningsområden (södra, mellersta och norra, se tabell 1 samt Förordning 2009:1263, 2 §). Resultatet ska registreras i den med Norge gemensamma databasen Rovbase där dokumentation från alla inventeringar av stora rovdjur görs. Sedan 2020 används Rovbase för registrering av kungsörnsinventeringen i Sverige och ett arbete pågår med att registrera kungsörnsdata bakåt i tiden i Rovbase.

Resultatet 2024 har sammanställts av Naturhistoriska riksmuseet på uppdrag av Naturvårdsverket (ärendenr. NV-04430-24). Naturvårdsverket granskar och fastställer sedan resultatet enligt 9 § i förordning 2009:1263.

Inventeringen ger kunskap om stammens storlek och utveckling över tid samt var kungsörn finns. Ett bra underlag är nödvändigt för att kunna bedriva en förvaltning på ett ansvarsfullt och långsiktigt hållbart sätt (Naturvårdsverket, 2013). Den ger också underlag för uppföljning av nationella och regionala mål och för ersättning till samebyar för förekomst av stora rovdjur. Även i ärenden som skogsavverkning och planering för t.ex. vindkraftverk är det av stor vikt att man vet var kungsörnsrevir finns.

Mål för kungsörnen

Enligt regeringens proposition om En hållbar rovdjursförvaltning (prop. 2012/13:191) är målet för kungsörnspopulationen i Sverige minst 150 lyckade häckningar och att utbredningsområdet ska vara hela landet (bet. 2013/14:MJU7, rskr. 2013/14:99). Det finns inte någon uttalad övre gräns för populationen i Sverige, utan den bestäms av naturliga förutsättningar. Ansvariga myndigheter ska aktivt arbeta med åtgärder som stödjer kungsörnsstammens tillväxt och vidare utbredning samt framhålla vikten av kungsörnarnas behov av god livsmiljö.

Metodik

Inventeringen följer Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2007:10) om inventering av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn.

Inventeringen ska göras enligt metodik som fastställts i instruktionen "Kungsörn: Instruktion för fastställande av besatta revir och häckningar" (version 3.0, ISBN 978-91-620-8914-6). Det finns även två faktablad om inventeringen, "Kungsörn: Spelflyktsinventering och sommarkontroll" (version 3.0, ISBN 978-91-620-8913-9) samt "Kungsörn: Användning av ljudbox för att inventera häckning" (version 1.0, ISBN 978-91-620-8912-2). Instruktion och faktablad revideras vid behov, aktuella versioner publiceras fortlöpande på Naturvårdsverkets hemsida.

Inventeringens utförande

Det är Länsstyrelserna som ansvarar för att inventeringen utförs varje år. I många län samverkar Länsstyrelsen med regionala ornitologiska föreningars kungsörnsgrupper som är organiserade i föreningen Kungsörn Sverige.

Målet är att så långt det är möjligt inventera kungsörnspopulationen i hela utbredningsområdet och att besöka alla kända revir minst en gång under häckningsperioden februari-augusti varje år.

Prioritetsordning för fältinsatser är följande:

- Besök alla kända revir som varit besatta minst ett år under den senaste tioårsperioden.
- Besök områden utanför kända revir där könsmogna örnar har observerats regelbundet.
- Övriga kända revir besöks minst en gång under en femårsperiod.

I Norrbottens län, väster om odlingsgränsen i Västerbottens län samt motsvarande fjäll och fjällnära områden i Jämtlands län är det främst Länsstyrelsens fältpersonal som inventerar kungsörn. Öster och söder därom är det till största delen de regionala kungsörnsgrupperna som sköter inventeringen.

Rovbase

Rovbase är en svensk-norsk databas som används som inventeringsverktyg för de stora rovdjuren. 2020 var första året som Rovbase användes för kungsörn i Sverige på nationell nivå, även om vissa län hade börjat använda Rovbase tidigare. I Norge har man använt den sedan 2006. Anpassningar i Rovbase har gjorts för att kunna användas i Sverige då inventeringarna inte helt följer samma metodik som i Norge.

I Rovbase ska spelflyktsinventeringar och bubesök registreras, samt om man observerat något och i så fall vad man observerade. Baserat på data från de enskilda besöken sätts efter inventeringssäsongens slut en slutgiltig status för reviret. Även besök där man inte gjort några observationer ger värdefull information då det kan användas i statistiska beräkningar. Det är väl känt att ett revir kan vara besatt utan att man har kunnat konstatera detta (en s.k. falsk negativ), eftersom det inte alltid lyckas att upptäcka örnarna i ett besatt revir.

Med olika statistiska modeller kan man uppskatta sannolikheten för att ett revir är besatt trots att man inte upptäckt detta (MacKenzie m.fl. 2018, Nilsen m.fl. 2015), under förutsättning att de enskilda besöken registreras.

I vissa län finns en eller ett par personer ur kungsörnsgrupperna som har behörighet att registrera inventeringsinsatserna i Rovbase. Dessa samlar då in de uppgifter som behövs och gör detta för sitt län/område. I andra län lämnas uppgifterna in till Länsstyrelsen som registrerar dem. Efter inventeringsperioden är det inventeringsansvarig på Länsstyrelsen som kvalitetsgranskar uppgifterna, sätter slutstatus på reviren och godkänner. Den nationella koordinatören gör en sista kvalitetssäkring, återkopplar vid behov till Länsstyrelserna, och låser därefter posterna så inga ytterligare ändringar eller tillägg kan göras. Naturvårdsverket fastställer sedan det årliga resultatet i samband med att nationella koordinatören lämnar in en slutrapport.

Sedan 2020 har prioritet varit att registrera alla revir som inventeras. Nästa steg var att lägga in även historiska revir och inventeringsresultat för dessa, för att bevara kunskapen, och det arbetet avslutades 2023. Data som ingår i denna rapport är data från inventeringssäsongen 2024.

Redovisning av revir som delas över läns- eller landsgränser

Kungsörnsrevir kan delas över läns- och/eller landsgränser. 2024 redovisades sex revir som delade mellan två län. Ett delas mellan Västerbotten och Jämtland, två mellan Jämtland och Västernorrland, ett mellan Dalarna och Gävleborg, ett mellan Halland och Kronoberg och ett mellan Dalarna och Jämtland. Fler revir finns nära län/landsgränser där det eventuellt redan finns eller är stor möjlighet att det byggs bon på andra sidan gränsen. Det är därför viktigt att respektive inventeringsansvariga tillsammans stämmer av revir och boplatser som ligger nära administrativa gränser och där det kan misstänkas att reviret är delat mellan två (eller flera) administrativa enheter.

Utöver dessa delas även tre revir mellan Dalarnas län och Norge (två inventerade 2024), och ett revir mellan Västerbottens län och Norge. Är reviret först upptäckt och registrerat i Norge genomförs inventeringen enligt norsk instruktion och metodik och vice versa.

Ett revir som delas med ett annat län/land räknas som 0,5 revir, och revir som delas med två andra län/land räknas som 0,33. Ett revir som delas mellan Halland och Kronoberg konstaterades besatt under 2024. I Halland finns inga fler konstaterade revir så där blir det 0,5 revir som är konstaterat besatt, medan det i Kronobergs län finns ytterligare tre besatta så totalt finns 3,5 besatta revir där.

Resultat & diskussion

Utbredning och förekomst av kungsörn i Sverige

I Rovbase finns 957 helsvenska kungsörnsrevir registrerade t.o.m. 2024 års inventeringssäsong, varav 933 har en årspost för 2024. Fyra revir delas med Norge (tre inventerade 2024). 898 revir har minst en känd boplatz registrerad vilket lämnar 32 revir som endast har boplatser som är klassade som "okänd boplatz", dvs. den förmodade boplatsens läge är inte känt men observationer finns som styrker att häckning har skett i reviret. Utöver detta saknar ett okänt antal revir boplatz/boplatser då de kända har rasat. Hur många dessa är kan vi inte ange då de inte genomgående och systematiskt markeras som nedrasade i Rovbase. 63 nybyggda bon hittades 2024, fyra färre än 2023.

Kungsörnsrevir har registrerats i Rovbase i 17 av Sveriges 21 län. Fördelningen av kungsörn i Sverige är starkt knuten till de alpina och nordligt boreala regionerna. De sex nordliga länen Norrbotten, Västerbotten, Jämtland, Västernorrland, Gävleborg och Dalarna hyser 85 % av de kända reviren. I södra Sverige återfinns den största delpopulationen på Gotland (81 revir).

Redovisning av inventeringen 2024

2024 inventerades 833,5 revir enligt svensk metodik (se Tabell 1), samt ytterligare tre revir som delas med Norge och inventeras enligt norsk metodik (dessa räknas vardera som 0,5 revir i summeringen, Tabell 1). 551,5 revir redovisades som besatta och 206,5 häckningar registrerades, varav 179 lyckades (inkluderat alla åldersklasser på unge/ungar). 27 häckningar misslyckades. I 15 län registrerades lyckade häckningar. De flesta återfanns i Norrbottens (48) och Västerbottens (42) län. I Norra rovdjursförvaltningsområdet registrerades 123 lyckade häckningar, i Mellersta 30 och i Södra 26. Årets resultat är det högsta hittills om man tittar på antalet besatta revir, medan antalet lyckade häckningar är det näst lägsta sedan 2019. Vädret har lokalt påverkat häckningsframgången, men inte över större områden som var fallet 2023. I Västernorrland rapporterar Kungsörn Sverige att det varit kyligare än normalt under april och den första delen av maj då det också kom ett lättare snöfall. Äggen kläcks i början på maj, och är det då kyligt med nederbörd blir det besvärligt att både mata och hålla ungarna varma.

En annan viktig faktor för häckningsutfallet är födotillgången. Enligt miljöövervakningen av smågnagare som SLU gör, visar resultaten 2024 igen på stora regionala skillnader (Ecke och Hörnfeldt, 2024). Sork- och skogsmuspopulationerna verkar befinna sig i nedgångsfas i Skåne. Sorkpopulationen i Grimsö är svårbedömd men verkar befinna sig i uppgångsfas. I Vindelnområdet, är sorkarna i nedgångsfas och det finns mycket få djur. I Ammarnäs och Vålådalen/Ljungdalen är populationerna i en uppgångsfas enligt höstövervakningen. I Stora Sjöfallet följs fjolårets toppår av en tydlig nedgångsfas. Detta tyder på att sorkpopulationerna i fjällen inte är i fas (synkrona) längre. Sett över hela fjällkedjan är det även i år ont om fjällämlar.

Från Kungsörn Sverige rapporteras från en veckas ringmärkning i norra Dalarna/västra Härjedalen att man inte sett varken orre eller tjäder. I bona sågs också rester av det mer ovanliga slaget som räv, mink och korp. I Västernorrland rapporteras svaga smågnagarbestånd liksom att det varit dåligt med tjäder och i Gävleborg konstateras att födotillgången varit ojämn i länet.

Gotland

Gotland har både 2023 och 2024 provat att inventera till och med 30/9 (officiellt är inventerings säsongens sista dag 15/9). Det beror på att det finns starka indikationer på att ungarna håller sig inom sitt eget revir länge. Nu pågår en forskningsstudie där detta är en av de parametrar som studeras. Visar det sig att ungarna verkligen stannar i reviret på ett sådant sätt att det med mycket stor sannolikhet är just det aktuella revirets unge/ungar man ser även fram till 30/9, kan det leda till en förändring i inventeringsinstruktionen. Siffrorna inom parentes i figurer och tabeller och markerade med * är sådana som observerats under den utökade inventerings säsongen och alltså inte rymms inom nuvarande fastslagna kriterier.

Ljudboxar

En nyhet för 2024 i inventeringsmetodiken är möjligheten att använda ljudboxar för att konstatera lyckad häckning. Arbetsgruppen för Kungsörn tog fram ett faktablad till stöd för de som var intresserade av att använda ljudboxar. Hur många som faktiskt använt sig av ljudboxar vet vi dock inte då man inte behöver ange användningen om man faktiskt får en synobservation på unge/ungar vid senare tillfälle. Den enda kommentaren om ljudbox i Rovbase under 2024 är från Västerbotten där en ljudbox satt uppe under två dygn men inga kungsörnsläten kunde konstateras.

Tabell 1. Summering av slutgiltig status för inventerade kungsörnsrevir i Sverige per län med kända revir 2024. För 9 revir delas slutgiltig status över en administrativ gräns, vilka administrativa enheter som avses redovisas som fotnot till tabellen, där även slutgiltig status och tillhörande RovbaseID redovisas.

	NORRA				MELLERSTA						SÖDRA							
	Norrbottnen	Västerbotten	Jämtland	Västernorrland	Dalarna	Gävleborg	Värmland	Örebro	Uppsala	Västra Götaland	Östergötland	Jönköping	Halland	Kronoberg	Kalmar	Skåne	Gotland	Sverige
Slutgiltig status 2024																		
Svensk metodik	BD	AC	Z	Y	W	X	S	T	C	O	E	F	N	G	H	M	I	
Ej inventerat revir	23	37	27	6	1	1	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	98
Reviret inventerat ej fastställt besatt	124	64	56	0	12	9	0	0	0	0	0	0	0	5	0	4	8 (4*)	282
Besatt revir	73	64,5	40	47	31	13,5	8	1	0	0	2	3	0,5	3,5	2	0	55 (53*)	344
Häckning med okänt resultat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Lyckad häckning, unge <30 dagar	4	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6
Lyckad häckning, unge 30–50 dagar	37	17	13	13	5	8	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1
Lyckad häckning, unge >50 dagar ej flygg	7	7	0	1	5	0	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	3	26
Lyckad häckning, flygg unge	0	18	3	1	6	1	1	0	0	1	1	2	0	3	0	2	13 (23*)	52
Misslyckad häckning	4	4	1	3	6	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	5	1	27
Delade revir, norsk extensiv metodik**																		
Häckningsförsök påvisat		0,5																0,5
Häckningsförsök ej påvisat					1													1
Summering 2024																		
Inventerade revir	249	175	114	66	66	32,5	11	2	1	2	3	5	0,5	11,5	3	11	81 (85*)	833,5
Besatta revir	125	111	58	66	54	23,5	11	2	1	2	3	5	0,5	6,5	3	7	73 (81*)	551,5
Lyckade häckningar	48	42	17	16	16	9	2	0	1	2	1	2	0	0	1	2	17 (27*)	179
Häckande par	52	46,5	18	19	22	10	3	1	1	2	1	2	0	3	1	7	18 (28*)	206,5
Revir besatt/häckande par ≥1 gång 2020-2024	205	160	112	72	65	33,5	11	2	1	2	3	5	0,5	8,5	3	10	81	773

Fotnot till Tabell 1:

*Antal t.o.m. 2024-09-30.

Särskild redovisning av status för årsposter som delas mellan län/land.

**Norsk metodik, för beskrivning se <https://rovdatabas.no/kongekategori/instruksjoner.aspx>.

RovbaseID anges inom parentes:

Inventerade revir som delas mellan län inom Sverige

Västerbotten / Jämtland "Besatt revir" (A424332). Jämtland / Västernorrland [2 revir] "Besatt revir" (A424857), "Besatt revir" (A424872). Dalarna / Gävleborg "Besatt revir" (A424807). Halland / Kronoberg "Besatt revir" (A424713). Jämtland / Dalarna "Besatt revir" (A425027).

Inventerade revir som delas mellan Norge och Sverige

Västerbotten / Norge "Häckningsförsök påvisat", räknad till kategorin "Häckning med okänt resultat" (A426256) i Tabell 1. Dalarna / Norge [2 revir]: "Häckningsförsök ej påvisat" översatt till "Besatt revir" (A426155), "Häckningsförsök ej påvisat" översatt till "Besatt revir" (A426257) i Tabell 1.

Besatta revir under den senaste femårsperioden

Det går inte alltid att upptäcka att ett revir är besatt. Om ett par hoppar över häckningen (t.ex. om det är födobrist eller att paret inte är i bra nog kondition) och låter bli att bygga på boet så är det svårt att upptäcka. Eller om paret har ett eller flera alternativbon som inte upptäckts vid inventeringarna. För att få en bättre överblick över populationens storlek kan man då analysera hur många revir som varit besatta eller där häckning (oavsett resultat) har skett.

Det här är första året där det finns en hel femårsperiod med data tillgängliga i Rovbase. Av de registrerade reviren i Rovbase har 81% (773 av 957) varit besatt eller haft häckande par minst en gång under perioden 2020 – 2024. Den ackumulerade andelen revir som varit besatt över de fem senaste åren är noterbart högre än den årliga andelen besatta revir.

I de olika länen skiljer sig de naturliga förutsättningarna för inventering av kungsörn. Inventeringens genomförande och fördelningen av den tid som läggs på olika inventeringssätt är också mycket varierande. Sannolikheten att upptäcka att kungsörnsrevir verkligen är besatta kan antas variera mellan olika län och år beroende på vald inventeringsmetodik samt den tid som varit möjlig att allokeras till inventering, vilket bör belysas och analyseras inom kungsörnsinventeringen framöver. Resultaten från den senaste femårsperioden antyder att sannolikheten att upptäcka att ett revir är besatt är lägre i de tre största Norrlandslänen. Utöver skillnader i inventeringens effektivitet och genomförande, är det också mycket möjligt att det föreligger regionala skillnader i kungsörnarnas häckningsbeteende som teoretiskt kan förklara varför det totala antalet besatta revir är långt högre än det årliga genomsnittet. Varierande hemortstrogenhet beroende på fördelningen av tillgänglig föda i tid och rum skulle kunna förklara det observerade mönstret och är en intressant frågeställning för framtida forskning.

Ungproduktion 2024

De flesta ungar som har registrerats har en bedömd ålder på 30–50 dagar i län med många revir förutom Västerbottens och Gotlands län, som skiljer sig från övriga län. Västerbotten har 60 % av sina ungar i de två äldsta kategorierna och Gotland har 13 av 17 ungar i kategorin >50 dagar flygga.

Skillnader i ålder på ungar mellan län kan bero på förutsättningarna man har för inventeringen. I Norrbottens län (och även delar av Västerbottens län) görs inventeringen till stor del med helikopter, och man har bara möjlighet att göra detta en gång. Det medför att de flesta ungar hamnar i kategorin 30–50 dagar gamla eftersom det är då man gör inventeringen.

Tabell 2. Antal ungar 2024.

Län	Ungar <30 dagar	Ungar 30-50 dagar	Ungar >50 dagar ej flygga	Ungar >50 dagar flygga	Totalt antal ungar
Norrbotten	6	51	12	0	69
Västerbotten	0	22	7	23	52
Jämtland	1	14	0	3	18
Västernorrland	1	14	2	1	18
Dalarna	0	7	6	7	20
Gävleborg	0	10	0	1	11
Uppsala	0	0	1	0	1
Värmland	0	0	1	1	2
Östergötland	0	0	0	1	1
Västra Götaland	0	1	0	1	2
Jönköping	0	0	0	2	2
Kronoberg	0	0	0	3	3
Kalmar	0	0	1	0	1
Skåne	0	0	0	3	3
Gotland	0	2	4	13 (22*)	19 (28*)
Totalt antal ungar	8	121	34	59	222

*Antal t.o.m. 2024-09-30

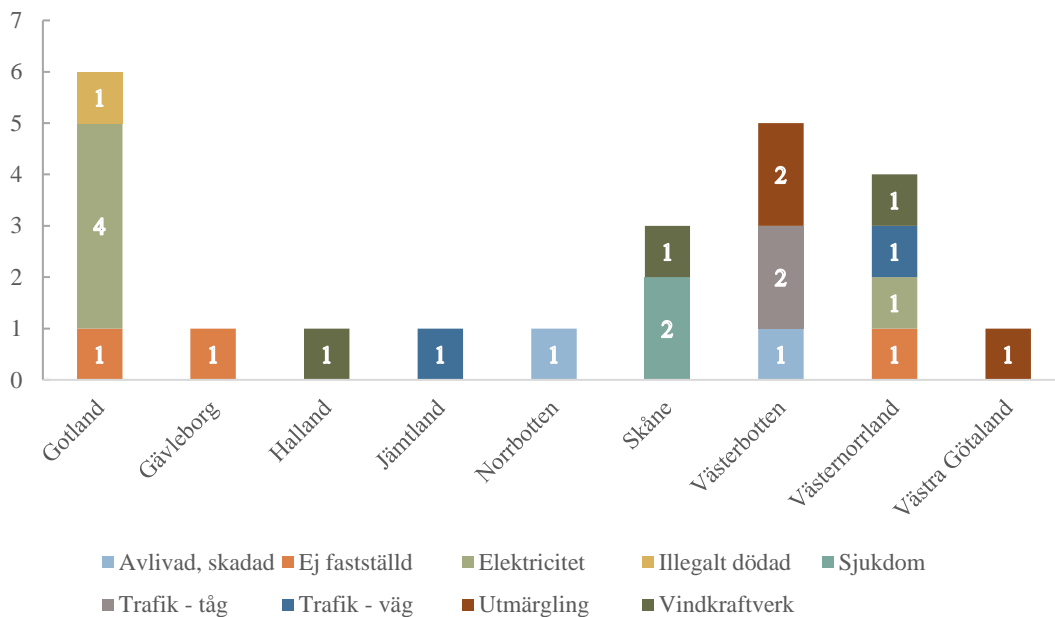
Totalt sett registrerades 179 kullar och 222 ungar, vilket är ca 30 ungar fler än 2023. Bortser vi från 2023 så får vi gå tillbaka till 2018 för att hitta en lägre siffra då 207 ungar sågs. Samtliga ungar i kullen kunde observeras för 128 kullar medan antalet ungar var osäkert för 51 kullar. Genomsnittlig kullstorlek i de kullar där samtliga ungar observerats var 1,30 per lyckad häckning (89 kullar med en unge och 39 kullar med två ungar). De 51 kullar där det var osäkert om samtliga ungar hade observerats hade en något lägre genomsnittlig kullstorlek på 1,08 (en unge observerad i 47 fall och fyra kullar med två ungar).

Registrerade döda kungsörnar 2024

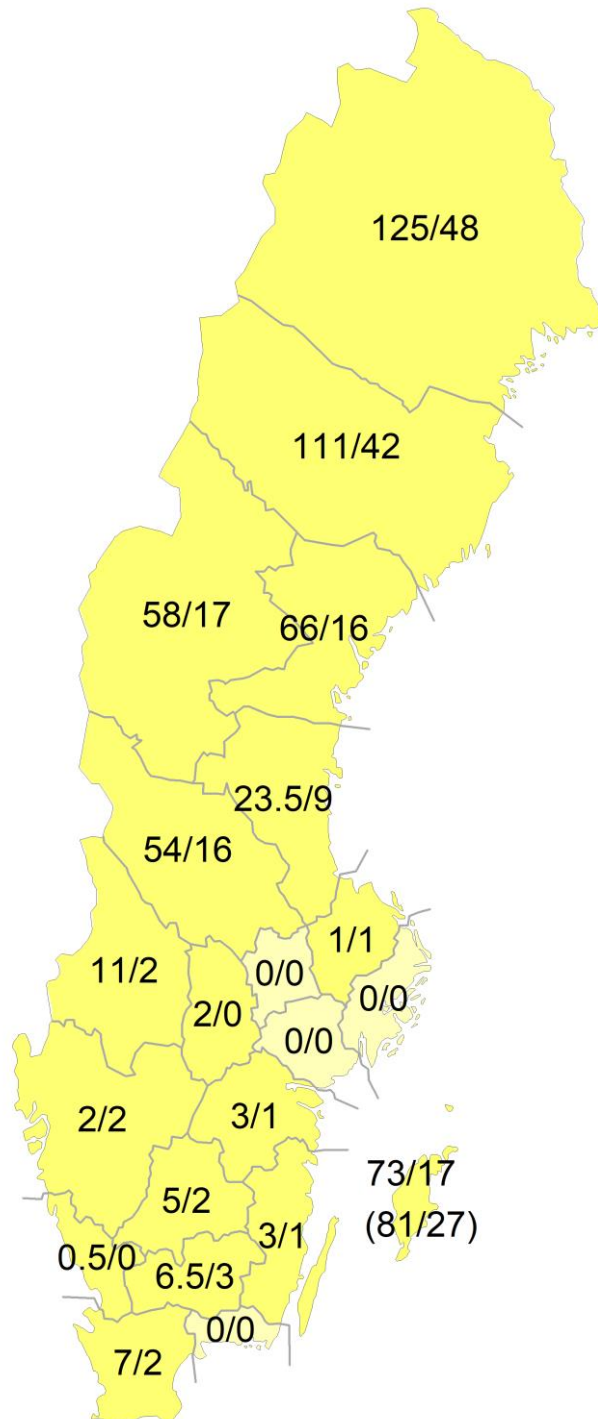
11 ungar har registrerats som döda i samband med inventeringen under 2024. Fem från Västerbotten, tre från Skåne och en från vardera Värmland, Dalarna och Västernorrland. I Västerbotten var tre av ungarerna från dubbelkullar och två från samma dubbelkull. I Skåne var två från enkelkullar och en från dubbelkull. I Värmland och Dalarna var ungarerna från enkelkullar medan den i Västernorrland var från en dubbelkull. När det gäller vid vilken ålder dessa ungar dött finns ingen uppgift på fem av dem, två var under 30 dagar, två var 30 – 50 dagar och tre var över 50 dagar gamla.

I övrigt finns rapporter om 23 kungsörnar med dödsdatum under 2024 (Figur 1). Två av dessa är de ungar från Skåne som konstaterades döda under inventeringen. Tyvärr skickas kungsörnar inte alltid direkt till Naturhistoriska Riksmuseet eller Statens Veterinärmedicinska Anstalt utan de blir liggande i frysboxar hos polisen, ibland månader, i enstaka fall år. Detta gör att det är svårt att få exakta siffror på antal döda kungsörnar 2024.

Figur 1. Dödsorsaker, antal kungsörnar per län.

Av de kungsörnar som röntgats (13 st.) konstaterades äldre inläkt hagel i två. Ingen var positiv för fågelinfluensa av de åtta som testades. Att inte alla röntgas eller provtas för till exempel fågelinfluensa beror på att det i en del fall endast är rester av djuret som hittas eller att kroppen är för rutten.

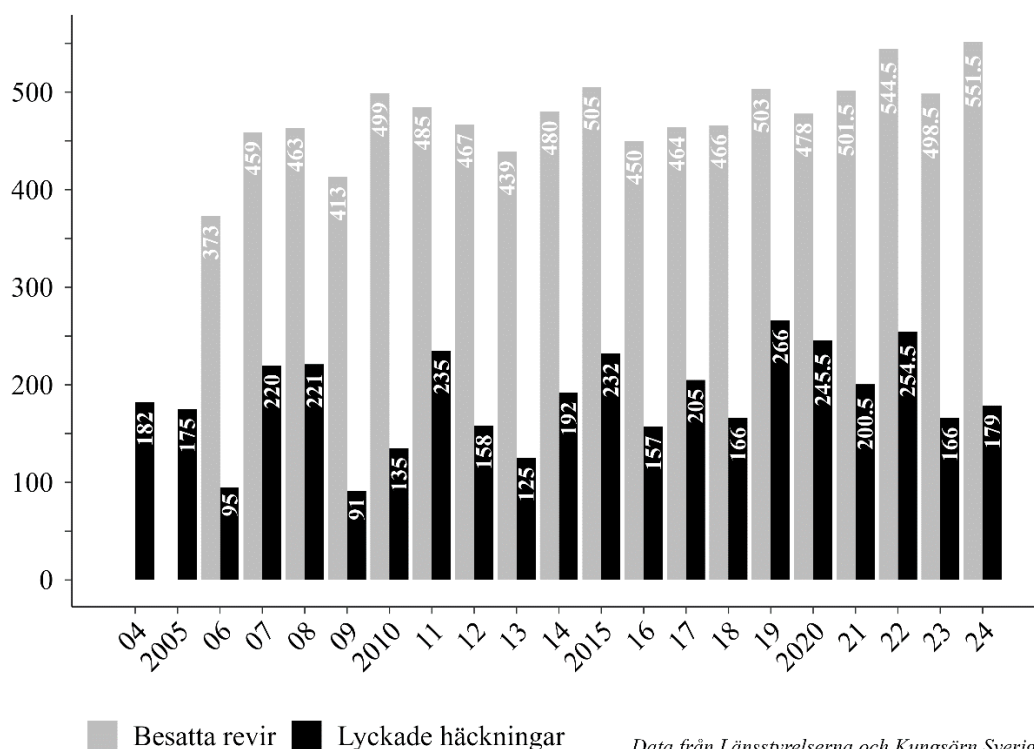

Figur 2. Länsvis fördelning av besatta revir och antal lyckade häckningar (alla åldersklasser inkluderade) hos kungsörn i Sverige 2024. Gotlands siffror inom parentes fram till 30/9. Fyra län saknade dokumenterade kungsörnsrevir 2024 (Blekinge, Södermanland, Västmanland och Stockholm). Se även tabell 1 och metodavsnittet "Redovisning av revir som delas över läns- eller landsgränser" där beräkningsmodell för revir som delas över läns- eller landsgränser redovisas.

Nationella och regionala trender

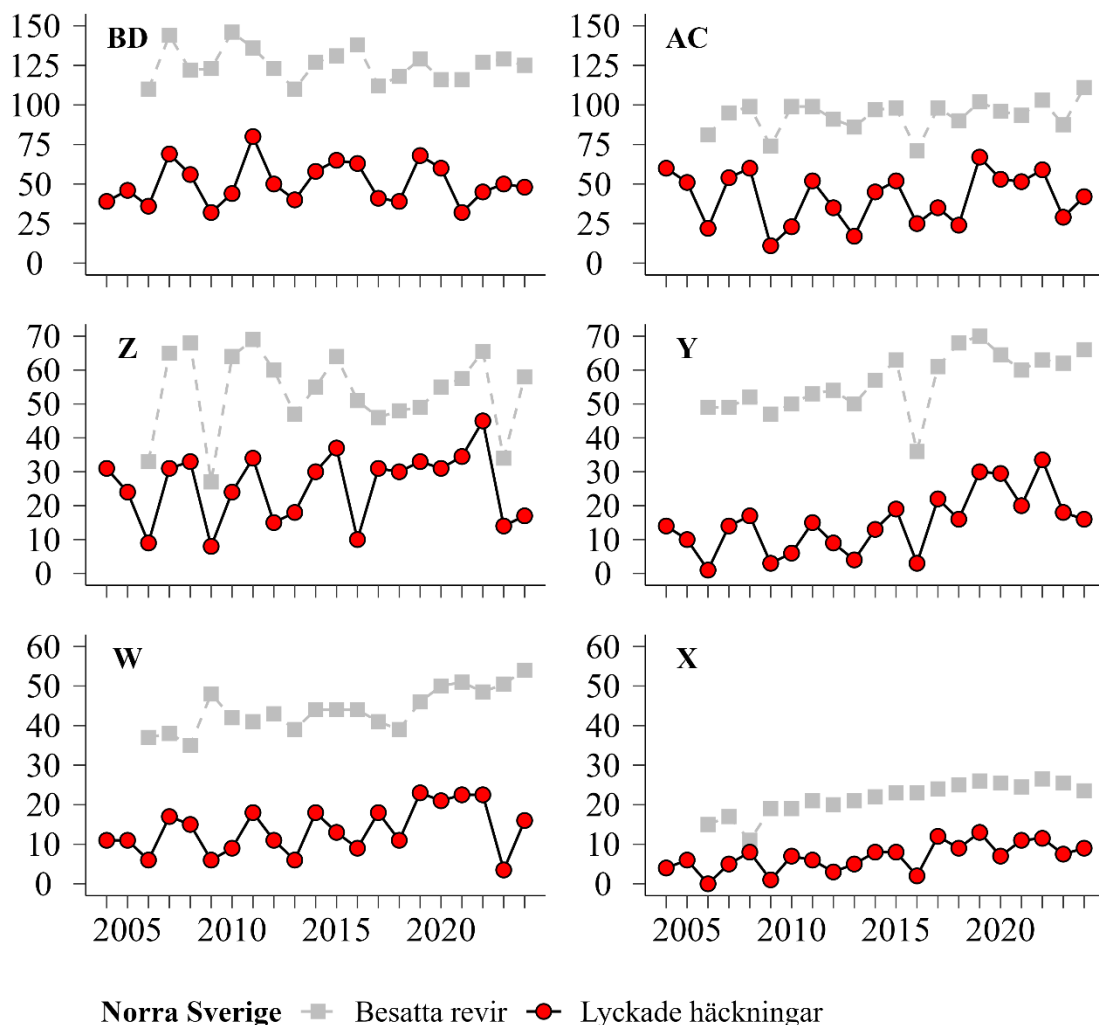
Kungsörnsinventeringen utförs över stora ytor och kunskapsläget ökar med tiden. Antalet kända revir ackumuleras fortlöpande, men det finns stora variationer mellan år beträffande besatta revir och lyckade häckningar (figur 3). Sedan 2013 har antalet besatta revir varit minst 450. Antalet besatta revir är i år för första gången konstaterat över 500, men det var det förmodligen redan förra året då det saknades data från ca 40 % av Härjedalen. Antalet observerade besatta revir på nationell nivå har under de senaste två decennierna ökat på ett statistiskt signifikant sätt. En motsvarande statistiskt säkerställd positiv trend över tid finns däremot inte för antalet lyckade häckningar på nationell nivå, vilket beror på att antalet lyckade häckningar varierar betydligt mer mellan år än antalet besatta revir. Att det observerade antalet besatta revir visar en positiv trend i Sverige behöver dock inte betyda en faktisk populationsökning, utan kan till exempel orsakas av långsiktiga förändringar i inventeringsmetodik.

Under perioden 2006–2024 var det genomsnittliga antalet konstaterade lyckade häckningar per år 187. Antalet lyckade häckningar har överskridit det nationella målet (150 lyckade häckningar) under 15 av de 19 senaste åren och det är 11 år sedan målet inte nåddes.

Figur 3. Antal besatta revir och lyckade häckningar hos kungsörn i Sverige (inklusive revir som delas med Norge). Data från 2004–2019 sammanställt ur årliga inventeringsrapporter från Viltskadecenter och Naturhistoriska riksmuseet, data från 2020–2024 baserat på inventeringsdata registrerade i Rovbase.

De senaste årens relativt höga nivå när det gäller antalet lyckade häckningar i de norra länen i har inte hållit i sig över 2023 och 2024. Cyklerna för lyckade häckningar som sågs och korrelerade med sorkcyklerna är inte längre tydliga i framför allt Jämtland.

Figur 4. Tidsserier över antalet besatta revir och lyckade häckningar hos kungsörn 2006-2024 i de sex nordligaste länen i Sverige, som tillsammans har ca 85 % av landets kungsörnsrevir. Notera att skalan på y-axlarna (som visar antal revir) skiljer sig mellan de olika raderna.

Från miljöövervakningen av smågnagare som SLU genomför rapporteras följande: I fjällområdena Vålådalen/Ljungdalen (Jämtlands län), Ammarnäs (Västerbottens län) och Stora Sjöfallet (Norrbottens län) avslutades den senaste sorkcykeln (2017-2020) med en tydlig lågfas (Ecke och Hörnfeldt, 2024). Den pågående cykeln i Vålådalen/Ljungdalen och Ammarnäs (start vår 2021) verkar ha toppat 2022 följt av en nedgångsfas 2023. I Stora Sjöfallet verkar sorkcykeln bli en 4-årig cykel där nedgångsfas inleds först 2024. I Vindelområdet var tätheten av sork fortfarande hög hösten 2022 med en tydlig nedgång 2023. Läget för successions- och väderkänsliga åkersorken i både skogsland och fjäll börjar bli alarmerande, med mycket låga tätheter i alla övervakningsområden.

Referenser

Ecke, F. och Hörnfeldt, B. (2024) Miljöövervakning av smågnagare. URL: <http://www.slu.se/mo-smagnagare>. Läst 11 december 2024.

MacKenzie, D.I., Nichols, J.D., Royle, J.A., Pollock, K.H., Bailey, L.L. & Hines, J.E. 2018. Occupancy Estimation and Modeling: Inferring Patterns and Dynamics of Species Occurrence. Academic Press, San Diego, USA. Andra upplagan.

Naturvårdsverket 2013. Nationell förvaltningsplan för kungsörn 2013-2017. Rapport 8649. Naturvårdsverket, Stockholm.

Nilsen, E.B., Mattisson, J., Nygård, T. & Hamre, Ø. 2015. Kongeørn: Bestands- og habitatmodellering. NINA Minirapport 570. Norsk institutt for naturforskning, Trondheim.

Bilaga 1.

Komplettering av tidigare registreringsresultat.

Tabellen visar ändrad slutstatus i Rovbase i revir där information tillkommit efter inventeringssäsongens slut. Införda ändringar kan medföra att summer i tidigare årsrapporter inte längre är korrekta.

Revir	Län	År	Slutstatus i rapport	Ändrat till	Orsak
A-SZ-042	Jämtland	2020	Inventerat, ej fastställt besatt	Besatt	Besök inrapporterat 2023
A-SX027	Gävleborg	2020	Besatt revir	Revir/årspost borttaget	Samma revir som A-SX025
A-SX027	Gävleborg	2021	Besatt revir	Revir/årspost borttaget	Samma revir som A-SX025
A-SX-027	Gävleborg	2022	Besatt revir	Revir/årspost borttaget	Samma revir som A-SX025
A-SX-027	Gävleborg	2023	Besatt revir	Revir/årspost borttaget	Samma revir som A-SX-025
A-ST-004	Örebro	2020	Ej inventerat revir	Revir/årspost borttaget	Uppfyllde inte kriterium för nytt revir
A-ST-004	Örebro	2021	Inventerat, ej fastställt besatt	Revir/årspost borttaget	Uppfyllde inte kriterium för nytt revir 2020
A-ST-004	Örebro	2022	Inventerat, ej fastställt besatt	Revir/årspost borttaget	Uppfyllde inte kriterium för nytt revir 2020
A-ST-004	Örebro	2023	Ej inventerat revir	Revir/årspost borttaget	Uppfyllde inte kriterium för nytt revir 2020
A-ST-005	Örebro	2021	Besatt revir	Revir/årspost borttaget	Uppfyllde inte kriterium för nytt revir 2021
A-ST-005	Örebro	2022	Inventerat, ej fastställt besatt	Revir/årspost borttaget	Uppfyllde inte kriterium för nytt revir 2021
A-SF-006	Jönköping	2020	Lyckad häckning, flygg unge	Revir/årspost borttaget	Unge med högst tveksamt ursprung som även var upphov till A-ST-004.

A-SF-006	Jönköping	2021	Inventerat, ej fastställt besatt	Revir/årspost borttaget	Ej uppfyllt kriterium för nytt revir sedan 2020
A-SF-006	Jönköping	2022	Inventerat, ej fastställt besatt	Revir/årspost borttaget	Ej uppfyllt kriterium för nytt revir sedan 2020
A-SF-006	Jönköping	2023	Ej inventerat	Revir/årspost borttaget	Ej uppfyllt kriterium för nytt revir sedan 2020
A-ST-003	Örebro	2021	Misslyckad häckning	Revir/årspost borttaget	Boet hör till revir A-ST-001
A-ST-003	Örebro	2022	Lyckad häckning, ej flygg unge	Revir/årspost borttaget	Boet hör till revir A-ST-001
A-ST-003	Örebro	2023	Lyckad häckning, flygg unge	Revir/årspost borttagen	Boet hör till revir A-ST-001
A-ST-001	Örebro	2021	Besatt revir	Misslyckad häckning	Överflyttning bobesök från A-ST-003
A-ST-001	Örebro	2022	Inventerat, ej fastställt besatt	Lyckad häckning, ej flygg unge	Överflyttning bobesök från A-ST-003
A-ST-001	Örebro	2023	Inventerat, ej fastställt besatt	Lyckad häckning, flygg unge	Överflyttning bobesök från A-ST-003
A-ST-009	Örebro	2022	Besatt revir	Årspost raderad	Ej uppfyllt kriterium för nytt revir förrän 2023